

BESZÁMOLÓK

SZEMLÉK

REFERÁTUMOK

PÁLYÁZAT

Rövid ismertető az OTKA 1998. évi könyvtárpályázata keretében beszerzett adatállományok legfontosabb jellemzőiről és a felhasználók köréről

Az OTKA Bizottság a hazai felsőoktatási és akadémiai kutatóintézeti hálózatban kutatók, oktatók, hallgatók részére a legfontosabb kutatási területek nemzetközi szintű műveléséhez elengedhetetlenül szükséges információk biztosítása céljából könyvtárpályázatot hirdetett 1998-ban első alkalommal.

A pályázat keretében támogatni kívánta az elektronikus adathordozókon, illetve hálózatokon elérhető adatbázisok és teljes szövegű folyóiratok közös beszerzését.

Az OTKA Bizottság Könyvtárbizottsága 13 pályázatot tudott támogatni a rendelkezésre álló keretből.

A nyertes pályázatok rövid ismertetőit az alábbiakban közöljük.

1. Intézmény: **ELTE Egyetemi Könyvtár** Témavezető: **Dr. Petrovics Mária**

Az ELTE Egyetemi Könyvtára szervezésében együttműködő könyvtárak részvételével a következő adatbázisok használatára nyílt lehetőség:

A **Patrologia Latina Database** a *Jacques Paul Migne* által a múlt században megjelentetett keresztény vallásfilozófiát 221 kötetben bemutató könyvsorozatán alapuló teljes szövegű adatbázis.

A középkori egyházatyák műveit tartalmazó adatbázist egyháztörténészek, történészek, filozófusok, nyelvtörténészek – akik az egyházi latin nyelvet kutatják – használhatják, de forrásanyagot találhatnak benne művészettörténészek, irodalomtörténészek, orvostudománnyal vagy jogtörténettel foglalkozó kutatók is.

Keresőrendszere egyszerű: kulcsszavakkal, címekkel, szerzői indexszel akár 3 lépésben eljuthatunk a keresett teljes szövegig, amelyet elmenthetünk, kinyomtathatunk, vagy akár egy készülő másik dokumentumba átemelhetünk. Lehetőségünk van latin vagy görög karakterkészlet használatára; a görög kulcsszavaknak külön indexük van.

Az OTKA támogatásával előfizetett webverzió lehetőséget teremt az adatbázis elérésére Budapesten (ELTE Egyetemi Könyvtár, egyes tanszékek és az Akadémiai Könyvtár), Debrecenben a Kossuth Lajos Tudományegyetemen, Szegeden a József Attila Tudományegyetemen és Pécsen a Janus Pannonius Tudományegyetemen. A négy egyetemi könyvtár és az Akadémiai Könyvtár készséggel áll a kutatók rendelkezésére.

A **Dissertation Abstracts Complete Edition** tartalmi kivonatokat tartalmazó bibliográfiai adatbázis. 1,5 millió doktori értekezés tartalmi kivonatát vagy azok téziseit találhatjuk meg benne Észak-Amerika és Európa több mint 1000 egyeteméről, bármely tudományterületről.

A webverzióban 1861-től megjelent művek között kereshetünk, a kiegészítő két CD az utolsó 5 év disszertációit tartalmazza 1998-ig. Az adatbázist negyedévenként frissítik. A keresést a szerzők, egyetemek, tárgyszavak, kulcsszavak indexei segítik, de lehetőség van egyes szavak vagy kifejezések, bibliográfiai hivatkozások keresésére is. A keresés eredménye kinyomtatható, lemezre menthető.

A webverzió az ELTE hálózatán 5 egyidejű hozzáféréssel elérhető. Szolgáltatásokat megkeresésre az Egyetemi Könyvtár teljesít.

A **Philosopher's Index on CD-ROM** a filozófia területén nyújt időt kímélő információs segítséget. Az adatbázis az 1940 óta megjelent filozófia tartalmú 175 000 cikket, könyvet, antológiát mutatja be.

Sok szempontú keresőrendszer segíti a használatát: kereshetünk a szavak és kifejezések indexével, tárgyszavak segítségével, a címek szavaira, a szerzők neveire, a folyóiratok címe szerint, a kiadás évére, a mű nyelve alapján, vagy ezek kombinációjával.

A keresés eredményeként különböző listákat készíthetünk: címekről, bibliográfiai hivatkozásokról, a kulcsszavakról az adott szövegek környezetben, vagy bármi más, a használó által definiált formában.

Az adatbázis az ELTE-n kívül a Janus Pannonius Tudományegyetem, a József Attila Tudományegyetem, a Kossuth Lajos Tudományegyetem könyvtáraiban és az Akadémiai Könyvtárban érhető el.

Az **Earth Sciences Disc** adatbázist az ELTE Egyetemi Könyvtára a tanszékeken kívül a földtudományi gyűjtőkörű könyvtárak együttműködési köre számára is elérhetővé teszi. Az OTKA támogatásával az Internet-verzió 5–8 egyidejű felhasználásra ad lehetőséget.

A bibliográfiai adatbázis adatai:

Kiadó: SilverPlatter Information Ltd. (UK)

Adatszolgáltató: US Geological Survey (USGS)

Témakör: földtudomány, környezetvédelem

Nyelv: angol

Az adatbázis 3 állományt tartalmaz:

1. Az US Geological Survey könyvtárából származó bibliográfiai adatokat (könyvek, periodikák).

2. Earth Sciences Data Directory: útmutató a földtudományi adatbázisokról és a természeti kincsekről.

3. GEOINDEX összesített útmutató az USA és területeinek földtani térképeiről.

Az adatbázist negyedévente frissítik.

2. Intézmény: Szépművészeti Múzeum Könyvtára

Témavezető: Dr. Zakariás János

Az adatbázisok a művészettörténeti szaktudomány bibliográfiáját a teljesség igényével ölelik fel az 1973–1989. évekre vonatkozóan: a **Répertoire d'Art et d'Archéologie**, ezzel párhuzamosan a **Répertoire International de la Littérature de l'Art 1975–1989**, valamint a két bibliográfia egyesítésével létrejött **Bibliography of the History of Art 1989–1998**.

További adatbázisok:

A Thieme-Becker művészeti lexikon átdolgozott, felújított kiadása az Internationale **Künstlerdatenbank Allgemeines Künstlerlexikon**, amely a képzőművészekre vonatkozóan tartalmaz címszavakat, a szaktudomány alaplexikona.

A világ valamennyi művészeti intézményét és a múzeumokat érinti az **International Directory of Arts and Museums of the World** adatbázis.

A **Marburger Index** a marburgi (Németország) képarhívum alapján a német művészet kutatói adatbázisa 1 200 000 műtárgy adataival. Az adatbázisokhoz a művészettörténeti tudomány hat jelentős könyvtárának (Szépművészeti Múzeum Könyvtára, Iparművészeti Múzeum Könyvtára, Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtára, MTA Művészettörténeti Intézet Könyvtára, Magyar Képzőművészeti Főiskola Könyvtára, Magyar Iparművészeti Főiskola Könyvtára) együttműködése alapján fér hozzá a szakmai közönség, a tudományos kutatás, a szaktudományok, az egyetemi, főiskolai hallgatóság és az érdeklődők is.

3. Intézmény: MTA Könyvtár

Témavezető: Dr. Náray-Szabó Gábor

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára (MTAK), valamint az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár (OMIKK), a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtára konzorciumot hozott létre közös adatbázis-szolgáltatásra. Ennek keretében az MTAK részben az OTKA könyvtárpályázaton nyert pénzből, részben a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának támogatásával és saját forrásainak felhasználásával elérhetővé teszi valamennyi budapesti és vidéki akadémiai intézet, valamint saját és az OMIKK olvasói részére a **Science Citation Index (SCI)** adatbázist, amelyet a jogosult felhasználók április elejétől az Interneten keresztül vehetnek igénybe. Az OMIKK az együttműködés keretében ennek a felhasználói közösségnek az **Academic Search FullTEXT International** és a **Business Source Elite** adatbázisokat nyújtja (lásd bővebben a 10. pontban).

Az SCI adatbázis beszerzése révén országos szintű interdiszciplináris szakirodalmi információk szolgáltatása válik lehetővé a hazai kutatás számára. A kutatók széles rétege kap betekintést a természettudományok szakirodalmának széles körébe, bibliográfiai leírások és kivonatok formájában.

4. Intézmény: BKE Központi Könyvtár

Témavezető: Huszár Ernőné dr.

Az OTKA 1998. évi könyvtárpályázatát a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Központi

Könyvtára vezetésével létrejött könyvtári konzorcium „**A közgazdasági oktatás és kutatás összehangolt információellátásának biztosítása**” címmel pályázta meg. Az elnyert támogatás lehetővé tette az **Econlit** nevű közgazdasági adatbázis hálózati előfizetését a konzorcium tagjai számára.

Az American Economic Association által készített Econlit a közgazdaságtudomány alapvető kutatási eszköze. Az angol nyelvű adatbázis lefedi a nemzetközi közgazdasági szakirodalmat 1969-től napjainkig. Könyvek, folyóiratcikkek, disszertációk és tanulmányok, továbbá gyűjteményes kötetek cikkei, konferenciaanyagok, esszékötetek és teljes szövegű könyvismertetések bibliográfiai adatait és kivonatait szolgáltatja a felhasználók számára.

Főbb témakörei a következők: gazdaságelmélet, gazdasági prognosztika, gazdasági fejlődés, pénzügyi intézmények, nemzetközi gazdaságtan, mezőgazdaságtan, városgazdaságtan, jóléti programok, országtanulmányok, gazdaságtörténet, költségvetés-elmélet, üzleti pénzügyek, munkagazdaságtan, vezetés-gazdaságtan, pénzügyelmélet, demográfia, regionális gazdaságtan, természeti erőforrások, tőkepiacok, állami szabályozás stb.

Az adatbázist használó könyvtári konzorcium a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára vezetésével jött létre.

Tagjai:

- az MTA Közgazdaságtudományi Kutató Központ Könyvtára,
- az MTA Világgazdasági Kutatóintézet Tudományos Tájékoztató Szolgálat,
- a Külkereskedelmi Főiskola Könyvtára,
- a Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskola Könyvtára,
- a Pénzügyi és Számviteli Főiskola Központi Könyvtára.

Az OTKA-pályázat segítségével lehetővé vált, hogy a közgazdaságtudományban folyó tudományos kutatás és oktatás legfontosabb intézményei által a felhasználók közvetlenül hozzáférjenek szakterületük legfrissebb információihoz.

5. Intézmény: **Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola**

Témavezető: **Dr. Kárpáti János**

A **RILM Abstracts of Music Literature** a zenei és zenetudományi irodalom referáló repertórium, amely 1967-től kezdve működik, és széles körű nemzetközi kooperációval (magyar részvétellel is) feltárja a világon megjelenő jelentős zenei és zenetudományi munkákat (bibliográfiák, monográfiák, periodikumok, hanglemezek stb.) tartalmi kivonattal kiegészítve. Használata a zenetudományi kutatásban és oktatásban, valamint a zenei könyvtári állományfejlesztésben, referenztevékenységben nélkülözhetetlen. A RILM Abstract of Music Literature megalapításától kezdve folyóirat formá-

jában terjed, majd megszületett CD-ROM változata, amely évenként bővül retrospektíve és kurrens vonatkozásban, és online is elérhető a NISC központjából.

A CD-ROM előfizetés helyébe most az online szolgáltatás lép. Négy kutatóhely, illetve részleg jut hozzáféréshez:

Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Központi Könyvtár,
Zenetudományi Tanszék,
Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont,
MTA Zenetudományi Intézet.

6. Intézmény: **SOTE Központi Könyvtár**

Témavezető: **Dr. Vasas Livia**

Az OTKA könyvtárpályázatán a SOTE, valamint 12 országos orvosi intézet nyújtott be közös pályázatot két alapvető adatbázis, az **EMBASE** és a **MEDLINE** beszerzésére. A SOTE vállalata, hogy Interneten keresztül szolgáltatja a konzorciumban részt vevő intézetek kutatói, orvosai számára ezt a két adatbázist 1999-ben.

Az EMBASE adatbázis az Excerpta Medica papírfórmátumban ismert anyagát teljes mértékben tartalmazza, kiemelten kezeli az Észak-Amerikán kívüli régiókat, főként az Európában publikált lapokat. Mintegy 70 ország 3500 folyóiratának klinikai információit közli. Rekordjainak több mint 65%-a tartalmazza a cikk kivonatát. Tezaurusza 38 000 tárgyszót és 150 000 szinonimát tartalmaz.

A MEDLINE az Index Medicus, az Index to Dental Literature és az International Nursing Index adatbázisokat fogja össze 1966-tól napjainkig. Jelenleg 3900 folyóiratot szemlél, 9 millió rekordjának 75%-a tartalmaz referátumot. Ez a legismertebb nemzetközi orvosi adatbázis, nélkülözhetetlen információforrás az orvostudományban.

A két adatbázis feldolgozott folyóiratainak átfedése 55%. A közös előfizetés gazdaságos, a MEDLINE-EMBASE együttes keresés előnyös, gyors összevetést tesz lehetővé. Ezt megelőzően az EMBASE Magyarországon sehol nem volt elérhető hálózatban.

A pályázatot a SOTE Központi Könyvtára nyújtotta be 12 országos intézménnyel közösen. A konzorciumban részt vevő intézetek: Johan Béla Országos Epidemiológiai Központ, Országos Traumatológiai Intézet, MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet, Országos Hematológiai és Immunológiai Intézet, Országos Idegsebészeti Tudományos Intézet, Országos Kardiológiai Intézet, Országos Korányi TBC és Pulmonológiai Intézet, Fodor József Országos Közegészségügyi Központ, Országos Onkológiai Intézet, Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet, Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet, Országos Reumatológiai és Fizioterápiás Intézet.

7. Intézmény: BME Központi Könyvtár
Témavezető: **Dr. Fonyó Istvánné**

A beszerzett könyvtári adatbázis megnevezése: **CrossFire plus Reactions** faktografikus és bibliográfiai adatbázis, amelyet a Beilstein Informationssysteme GmbH fejlesztett ki, és nemcsak online módon, hanem a felhasználók igényeinek sokkal rugalmasabban megfelelő, ún. „in-house” rendszerben is hozzáférhetővé tette. Ez azt jelenti, hogy a felhasználók nem a szolgáltatók távoli szerverekre telepített adatbázisrendszerének felhasználása után fizetnek, a kapcsolódási időtől és adatmennyiségtől függő igen komoly összeget, hanem éves felhasználási jogot szereznek arra, hogy a teljes adatbázist a saját szerverükre telepítsék, így jóval rugalmasabban, időben és a lekérdezett adatmennyiségben nem limitált módon használhassák.

A Beilstein Informationssysteme GmbH ma mintegy 7 millió szerves vegyület adatait tartalmazó, negyedévenkénti frissítésekkel folyamatosan korszerűsített CrossFire szakirodalmi adatbázis-rendszere úgynevezett faktografikus adatbázis, ami azt jelenti, hogy az adattárolás és a visszakeresés elsősorban a kémiai szerkezetek szerint történik. Ez olyan adatstruktúrát eredményez, hogy az adatbázis változatos módon szolgáltathat adatokat: szöveges alapon kereshetők egyes adatok (pl. biológiai hatás, toxicitás, felhasználási terület, reagensek, katalizátorok), kémiai szerkezetek és részszerkezetek szerint is történhet lekérdezés, ezek szinte tetszés szerinti logikai kapcsolatokkal egymással kombinálhatók, így olyan összetett keresések valósíthatók meg, amelyek papíralapú rendszerekkel megvalósíthatatlanok.

A pályázat eredményeként országos szinten 12 felsőoktatási és akadémiai intézet oktatói, kutatói és hallgatói számára is elérhetővé válik a már bevált, e terület számára létfonosságú információforrás.

Intézmény: Munkaállomások száma:

Állatorvostudományi Egyetem, kémiai tanszék.	1
Budapesti Műszaki Egyetem, vegyész-mérnöki kar	16
Budapesti Műszaki Egyetem, Könyvtár és Tájékoztatási Központ	1
Debreceni Orvostudományi Egyetem	1
Eötvös Loránd Tudományegyetem, kémiai tanszék-csoport	3
Jannus Pannonius Tudományegyetem, analitikai és szerkezeti kémiai tanszék.	1
József Attila Tudományegyetem, szerves kémiai tanszék.	1
Kossuth Lajos Tudományegyetem	4
MTA Kémiai Kutatóközpont, Kémiai Intézet	3

Pécsi Orvostudományi Egyetem, Orvosi Kémiai Intézet	1
Pécsi Orvostudományi Egyetem, Szerves és Gyógyszerkémiai Intézet	1
Semmelweis Orvostudományi Egyetem, Központi Könyvtár	1
Semmelweis Orvostudományi Egyetem, Szerves Vegytani Intézet	1
Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem	4
Veszprémi Egyetem, Központi Könyvtár	1

8. Intézmény: JATE Egyetemi Könyvtár
Témavezető: **Dr. Mader Béla**

A **MathSciNet** online elérését hét olyan intézmény (BME, ELTE, JATE, JPTE, KLTE, MTA Mat. Kut. Int., MTA SZTAKI) könyvtárainak konzorciuma fizette elő 1999-re az OTKA-támogatás segítségével, amelyek joggal tekinthetők a hazai matematikai kutatás, illetve a nemzetközi matematikai kutatómunka élvonalában levőknek. Az előfizetés az elektronikus adatbázis online elérését 1998. november elejétől 1999. december 31-ig garantálja a nevezett intézmények IP tartományaiba tartozó terminálokon az intézmények oktatói, kutatói és hallgatói számára.

A **MathSciNet** adatbázis a **Mathematical Reviews** és a **Current Mathematical Publications** összesített anyagát teszi hozzáférhetővé elektronikus úton. A **Mathematical Reviews** a matematikai publikációkról közöl ismertetéseket 1940 óta, a **Current Mathematical Publications** pedig a jelenben és a közeljövőben megjelenő matematikai publikációk bibliográfiai adatainak tárgyi indexe. A **CMP** adatait naponta frissítik, a **MathReviews** adatait pedig havonta. A **MathSciNet** adatbázis anyaga évente 60 000 rekorddal növekszik, a jelenlegi rekordmennyiség 1 185 000 körül van. A felkínált szolgáltatások között található a keresés változatos keresőprofilokkal és Boole-operátorokkal, egy szerző publikációinak összegyűjtése, keresés szerzőre és tárgyra együttesen, folyóiratok szerinti visszakeresés stb.

9. Intézmény: MTA Kémiai Kutatóközpont
Témavezető: **Dr. Vinkler Péter**

Az 1998. január 1-jétől létrejött MTA Kémiai Kutatóközpont a kémiai információellátás segítésének érdekében összefogott a BME, az ELTE és a SOTE könyvtáraival, hogy az OTKA könyvtárpályázatán megpályázzák a **Chemical Abstracts (CA) 13. Kollektív Indexe** CD-ROM változatának beszerzését.

Jelenleg a kémiai információk átfogó jellegű, csaknem teljes körű áttekintését kizárólag a CA adatbázis adja. Óriási előnye, hogy nemcsak a kémia minden területét felöleli, hanem a kémiával rokon szaktudományok információinak fontos ré-

szét is feldolgozza. A vegyiparral, a gyógyszeriparral szélesítendő kapcsolatok miatt jelentős, hogy a tudományos publikációkon (cikkek, könyvek, reportok, proceedingsek) kívül szabadalmak is szerepelnek az adatbázisban.

A CA adatbázis 90 éve működik. Ezalatt az idő alatt mintegy 17 millió kivonatot halmozott fel, és mintegy 20 millió dokumentumra hivatkozik. Évente jelenleg mintegy 800 000 új dokumentumot referál. A CAS Registry Numberrel bíró vegyületek száma 18 millió. Egyedülállóan gazdag állománya mintegy 13 000 folyóirat cikkeit követi nyomon. A hihetetlen mennyiségű információ feltárását az ötévenként készített Kollektív Indexek segítik. A 13. Kollektív Index – amelyet az OTKA nagyra értékelendő segítségével sikerült megszerezniünk – a 116–125. köteteket dolgozza fel 1992–1996 között. Összesen mintegy 3 millió dokumentum kivonatát közli.

A CA CD-ROM-használatával lehetővé váló gépi keresés nemcsak azt jelenti, hogy a keresési idő megrövidül (mintegy a tizedére), hanem azt is, hogy a releváns találati valószínűség jelentősen, kb. a kétszeresére nő a papírváltozathoz képest.

Az adatbázis használatának kísérleti szakasza 1998 decemberének elején megkezdődött.

10. Intézmény: OMIKK
Témavezető: **Szántó Péter**

Academic Search FullTEXT International

Kiadja és terjeszti az EBSCO Information Services Multidiszciplináris adatbázis, szinte minden tudományterületet lefed, 612 nemzetközileg elismert, vezető szakfolyóirat teljes szövegét tartalmazza 1999-től, és további 854 folyóirat közleményeiről tájékoztat referátumszinten 1984-től. Havi frissítésű.

Business Source Elite

Kiadja és terjeszti az EBSCO Information Services Gazdasági-üzleti (business) információs adatbázis. 859 többségében szakmailag minősített folyóirat teljes szövegét tartalmazza, és további 1575 folyóiratot dolgoz fel referátumszinten ábrákkal együtt. 1984-ig visszamenőleg kereshető. Havi frissítésű. Jelenlegi állományát a visszamenőleges adatállománnyal együtt 10 CD-n adják ki.

A szolgáltatás részét képezi a négy nagykönyvtár (BKE Központi Könyvtár, ELTE Egyetemi Könyvtár, MTA Könyvtár, OMIKK) közös hároméves (1998–2000) projektjének, amelynek keretében – fokozatosan – korszerű, hálózati CD-ROM rendszereket építenek ki, és ennek alapján összehangolt, kölcsönös adatbázis-szolgáltatást indítanak saját olvasóiknak és a partnerintézmények felhasználóinak. Az OMIKK a két adatbázist OTKA-, a technikai hátteret NKÖM-támogatással szerezte be. Az adatbázisok nemcsak az együttműködő könyvtárakban érhetők el, hanem az aka-

démiai kutatóintézetekben és a két egyetem tanzékeiben, intézeteiben is. A négy nagykönyvtár a szolgáltatás körét további adatbázisokkal fogja bővíteni.

11. Intézmény: JPTE Központi Könyvtára
Témavezető: **Sonnevend Péter**

Az OTKA 1998-as adatállomány-beszerzési pályázatán közösen indult a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Könyvtára, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Könyvtára, a szegedi József Attila Tudományegyetem Egyetemi Könyvtára, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtára, a kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola Könyvtára, a Pannon Agrártudományi Egyetem Állattenyésztési Kar Könyvtára, a Pécsi Orvostudományi Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar Kaposvári Tagozat Könyvtára, a kaposvári Megyei és Városi Könyvtár. A Saur kiadó által megjelentetett világnyelvek bibliográfiáinak beszerzésére nyújtottuk be közös pályázatunkat az alábbi öt adatbázisra: **English Bibliography to 1901; English Bibliography 1901–1945; French Bibliography 15th Century to 1997; Italian Bibliography 15th Century to 1997; Bibliografia General Espanola**. A megpályázott adatbázisok a 4 világnyelv tudományterületektől független, általános bibliográfiai adatait tartalmazzák a XV. századtól 1997-ig, illetve az angol bibliográfia esetében 1945-ig.

Az adatbázisokban az észak-amerikai könyvtárakban található művek bibliográfiai adatait gyűjtötték össze. A rekordok USMARC formátumban készültek. Az adatbázisok Windows alatt futnak, háromféle keresési mód áll a használó rendelkezésére (Browse Index, Form Search, Search). A keresőfelületek tetszés szerinti világnyelveken installálhatók. A találatalmazok kimenthetők fájlalba, illetve importálhatók más adatbázisokba, amelyek ugyanilyen adatformátumot használnak.

Az 5 adatbázisra a pályázatban részt vevő könyvtárak kaptak hozzáférési engedélyt.

Az adatbázisokat a JPTE Könyvtárában telepítették, ahonnan a többi pályázó elérheti őket folyamatosan, napi 24 órában egy erre a célra felállított szerverről.

12. Intézmény: DOTE Kenézy Könyvtár
Témavezető: **Dr. Virágos Márta**

A beszerzett adatbázis megnevezése: Science Citation Index Expanded

Az adatbázis beszerzésére 8 felsőoktatási intézmény könyvtára alakított konzorciumot. Az intézmények: Kossuth Lajos Tudományegyetem, József Attila Tudományegyetem, Gödöllői Agrártudományi Egyetem, Miskolci Egyetem, Debreceni

Agrártudományi Egyetem, Debreceni Orvostudományi Egyetem, az MTA Atommagkutató Intézet Központi Könyvtára és a Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár.

A **Web of Science** hivatkozási index felhasználásával egy kutatási téma az élettelen és élő tudományok tárgyköréből könnyen körüljárható, a teljes szövegű cikk ugyanitt elektronikusan megrendelhető. Egyedisége a következőkben rejlik:

- a hivatkozási kapcsolatok időben előre és visszafelé kereshetők;
- a mágnesszalagos változatot hetente frissítik, és 2000-nél több folyóiratot figyel;
- számos limitálási lehetőség van: idő, nyelv, dokumentumtípus;
- többformátumú találatok megjelenítése;
- lehetőség a saját OPAC-kal történő összekapcsolásra.

13. Intézmény: TÁRKI

Témavezető: Varró Margit

1998 október–novemberében a TÁRKI az új helyre költöztetésekkel felépített az Andorka-könyvtár számára egy külön helyiséget faltól falig polcokkal, ahol kb. 5000 kötet könyv fér el tematikusan elhelyezve.

Előkészítette az állomány raktározásához feltétlenül szükséges szakrendszert. A tartalmi feldolgozáshoz revidálta a tárgyszórendszert.

Áttekintette a hazai integrált könyvtári szoftvereket, s az átköltözés után beszerezte és üzembe helyezte az SR-LIB könyvtári rendszert, és ehhez két új, a mai követelményeknek megfelelő számítógépet.

Közel ezeregyszáz kötet könyvet tárt fel. A tervek szerint a nyáron befejeződik a könyvek feldolgozása, s a következő tanév kezdetétől az Andorka-könyvtár a felhasználók rendelkezésére állhat.

/OTKA Hírlével, 1999. 1. sz. p. 25–29. Rövidített változat./

Az információs társadalom kihívásai, különös tekintettel az Egyesült Királyságra

Az információs társadalom fejlődése

Az információ korszaka napjaink valósága. A számítástechnika és a távközlési technológiák fejlődése egymást erősíti, hatalmas beruházások vannak folyamatban. A változások nagyságrendjét gyakran hasonlítják az ipari és a mezőgazdasági forradalomhoz.

Információs társadalom elnevezéssel írjuk le azokat a gazdasági és társadalmi változásokat, amelyeket az említett új technológiák idéznek elő. Az információs társadalom létrejötté során egyre inkább összeolvad a különböző „információs iparágak” (információs szolgáltatók, szétsugárzó intézmények, hardvergyártók, szoftverfejlesztők) tevékenysége. Tovább csökkennek az elektronikus információs szolgáltatás költségei, és az információ mindinkább stratégiai erőforrássá válik.

Az információs forradalom nagy részét az elektronikus információhordozókra épül; gondoljunk csak a kábeltévére, a száloptikai hálózatokra, a távközlési cégek újfajta szolgáltatásaira. Az információs társadalom a lakásokban is jelen van: az Egyesült Királyságban a háztartások 25%-ában van személyi számítógép, 90%-ában telefon, és 96%-ában televízió. Legvalószínűbb tehát, hogy a háztartásokba a telefon és a televízió viszi majd el az információs társadalom előnyeit. Már olyan

sokoldalú terminálokat is kifejlesztettek, amelyek a tévé, a videofon, a számítógép és a faxkészülék funkcióit egyesítik. Ezek még nagyon drágák, de 2005-re a háztartások egynegyedében megtalálhatóak lesznek majd. A számítógépes hálózatokhoz való nyilvános hozzáférésre az iskolákban, könyvtárakban és más középületekben létesítendő ún. információs kioszkokban lesz majd lehetőség.

Az információt egyre inkább csak elektronikus formában célszerű használni és szolgáltatni. Az Egyesült Királyságban másfél millióan használják az Internetet. A háztartásokban lévő számítógépek nagy része fejlesztésre szorul, hogy a hálózat eléréséhez használni lehessen. A szükséges hardver és szoftver megvásárlását kevesen engedhetik meg maguknak, ugyanis kb. 1200 fontnyi beruházást igényel.

A társadalmi kihívás

Nagy-Britanniában, amely egykor a „világ műhelye” volt, ma már minden eddiginél többen dolgoznak az információs ágazatban. Ez sokféleképpen hat a társadalom szerkezetére. Az információs és kommunikációs technológiákban ugyanis egyebek mellett benne rejlik az a lehetőség, hogy ne kelljen valamely munkahelyhez (irodához vagy üzemhez) kötődni.